

talt, skal jeg kun sige til det ærede Medlem for Viborg Amts 2den Valgkreds, at jeg naturligvis ikke ventede, at vi skulde blive enige om det foreliggende Spørgsmaal. Men ligesom det ærede Medlem har kunnet taale at høre min fra hans forskjellige Anskuelse, saaledes har jeg baade kunnet taale at høre og ogsaa meget godt forstaa det ærede Medlems Anskuelse. Der er kun en Hovedbetragtning, som jeg kunde ønske, at det ærede Medlem vilde overveie noget nærmere. Det ærede Medlem rettede en Betydning, eller hvorledes jeg skal udtrykke det, inod Demokratiet her, som han kaldte det, for at man vilde vanskeliggjøre de Uformuende at tage Del i den høiere Undervisning, nemlig derved, at vi vilde forhøje Skolepengene omkring i Landet; men det ærede Medlem har misforstaaet vor Bestræbelse; vi ville ikke forhøje Skolepengene for de Uformuende, og derfor have vi yderligere tilføjet, at Forhøielsen af Skolepengene for saa vidt staar i 3die Række, som der kan være Forhold omkring i forskjellige Byer, der vanskeliggjøre en egentlig Forhøielse, fordi den der vilde komme til at ramme dem, der som Skatteydere deltagte i Kommunens Byrder. Forhøielsen gaar jo netop ud paa at skaffe Midler til de Uformuende og hjælpe paa dem, dels igjennem en forøget Fritagelse, dels igjennem en bedre, lavere Undervisning. Det gaar paa dette Punkt, som paa saa mange andre. Tror det ærede Medlem f. Ex. ikke, at disse Stipendier, ligesom Stipendierne ved de lærde Skoler til Stipendierne ved Universitetet, gennem en anden Bestyrelse ganske anderledes kunne sikkes som Hjælp til Begavede og Uformuende, saa at de kunne komme mere uafhængigt frem end nu, hvor der uddeles ikke saa lidt dels til Saadanne, der aldrig burde være komme ind paa den studerende Vej, fordi de Intet kunne udrette der, dels til Saadanne, der egentlig ikke have Trang dertil. I den Henseende er altsaa det ærede Medlems Betragtning fuldstændig forskjellig fra min. Jeg er ganske enig med det ærede Medlem i, at vi maa ikke vanskeliggjøre det for Uformuende at faae høiere Undervisning, men det ærede Medlem maa ogsaa være enig med Flertallet i, at vi maa heller ikke derved, at vi bruge for mange Midler til den høiere Undervisning, vanskeliggjøre det for de Uformuende at faae den lavere Undervisning, og det er det, jeg frygter for, at vi i mange Tilfælde have gjort, at vi for meget have glemt den lavere Undervisning af Hensyn til den høiere. Det er Tilfældet i enkelte Byer, at man kaster sig med særlig Hærlighed over en lille Skole, som kan have en 40—50 Elever og kaldes Realskole, og offerer uforholdsmæssige Summer derpaa, idet man holder 4—5 Lærere ved Skolen til samme Tid som man har en saakaldet Friskole, hvor der høist gives hvert Barn 18 Timers Undervisning ugentlig, og hvor der kan være 100 Børn til hver Lærer. Det kan være Tilfældet i enkelte Byer, og det forekommer

mig meget beklageligt; men det er ret beset egentlig kun det Samme, som vi gjøre os skyldige i i Samfundet i det Hele, og deri maa ske en Forandring, uden at vi derfor behøve at krænke høiere Hensyn. Da den høitagtede Minister ikke har forandret Anskuelse med Hensyn til Examenstkommisionerne, frygter jeg for, at Flertallets Forslag, selv om det, hvad jeg haaber, bliver vedtaget, ikke vil øve den Indflydelse paa ham, som Flertallet særdeles gjerne vilde. Den høitagtede Minister mener, at det vilde være vanskeligt at faae Mænd til at udfylde Pladserne i disse Kommisioner, og det Samme nævnedes ogsaa det ærede Medlem for Viborg Amts 2den Valgkreds (Ansjøer). Ja, den høitagtede Minister har ganske vist en rig Erfarings paa alle disse Omraader; men dersom man stillede derpaa, dersom man gjorde det muligt for de Kræfter, der kunde være Tale om at benytte, ved at lette dem for Exempel en Del af deres øvrige Embedsgering — hvad der ikke vilde falde vanskeligt — og dersom det i det Hele alvorligt var Hensigten at gaa i den Retning, mon der da virkelig skulde savnes Mænd til at udfylde disse Pladser? Svad det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Frederiksen) udviklede som sin Mening om Sagen, skal jeg tiltræde. Jeg kan ikke tro Andet, end at man selvsjælgelig ogsaa i Tilfælde af, at man fik Examenstkommisioner, vilde beholde ved Universitetet de saakaldte videnskabelige Prøver, og naar disse bleve nærmere udviklede, vilde komme til at gjælde det, som det ærede Medlem omtalte. Den hele store Del af de saakaldte Studerende, som ganske vist ere overordentlig lidt videnskabelig anlagte — det gjælder i alt Fald mange af dem, det vil vistnok Enhver, der kender noget til disse Mænd fra det daglige Liv, indrømme — vilde saa være henvisse til Examenstkommisionerne, for der at aflægge deres Embedsprøver. Naar det ærede Medlem benyttede Leiligheden til at bringe et meget større Spørgsmaal paa Bane — større i Omfang i alt Fald — da tør jeg af Hensyn til den ærede Formand ikke komme dybere ind paa den Sag. Jeg skal kun sige, at han utvivlsomt ikke forgjæves appellerede til det ærede Medlemmers Sympathi her i Salen i Anledning af den Rante, han her fremsatte. Jeg tror, at dersom det kunde lykkes — men det lykkes ikke, uden at Ringene gribes praktisk an — at skaffe en Forbindelse i Stand mellem de fire nordiske Universiteter saaledes, at navnlig deres videnskabelige Prøver vare anlagte nogenlunde efter samme Maal, saa at de kunde tages, ved hvilket af Universiteterne de Bedkommende selv vilde, og saaledes navnlig, at Lærere og Studerende kunde veksle ved Universiteterne — de Første noget mere, de Sidste noget mindre — saa vilde det utvivlsomt bidrage overordentligt baade til at heve det videnskabelige Studium og til at bringe friskt Liv ind i den studerende Ungdom i Norden.